

DOI: <https://doi.org/10.54937/ssf.2024.23.5.99-109>

Náhľad do stavu výuky interkultúrnych komunikačných kompetencií na slovenských základných a stredných školách

An Insight into Implementing Intercultural Communicative Competences in Slovak Elementary and High Schools

Petra Ivenz

Abstract

Learners of foreign languages should be prepared to live in a pluricultural world. Therefore, one of the long-term aims of the European Union is to equip learners of foreign languages with intercultural communicative competence (ICC). This article focused on discovering which intercultural communicative competencies were developed by Slovak in-service teachers of elementary and high schools. Moreover, it aimed to discover teachers' views on implementing intercultural education in English language lessons and their views of their own intercultural communicative competencies. The interview results showed that the teachers implemented some of the asked competencies in their lessons in the English language, mainly greetings, addressing, and information on customs, habits, and traditions. Furthermore, in-service teachers believed in the importance of implementing intercultural education in their lessons and considered their intercultural competencies as good or very good. Even though, the sample of teachers was small (and therefore, the results cannot be generalized), the results of this study supported previous research conducted in this field in Slovakia.

Keywords: Intercultural communicative competence. Semi-structured interview. Intercultural education. Foreign language education.

Úvod

Svet v 21. storočí zažíva vlnu globalizácie, ktorá znamená zvýšenie interakcie medzi ľuďmi z rôznych častí sveta. Je bežné, že ľudia žijú v zahraničí, hovoria rôznymi jazykmi a sú vystavení novým kultúram. Pretože sú vystavovaní novým kultúram, pri dorozumívaní s nimi nepoužívajú iba cudzí jazyk, ale zároveň využívajú určitý súbor zručností obsiahnutých v interkultúrnej komunikácii. Interkultúrna komunikácia sa stala veľmi

dôležitou témou v dnešnom svete a v súčasnosti sa považuje za jednu z hlavných priorít výučby cudzích jazykov. Spoločný európsky referenčný rámec sa prostredníctvom svojich reforiem snaží poskytnúť študentom schopnosť komunikovať cez jazykové a kultúrne hranice v multikultúrnej a viacjazyčnej Európe. V dnešnom svete už len znalosť jazyka nestačí a táto znalosť musí byť podporená interkultúrnymi kompetenciami učiaceho sa.

Interkultúrna komunikačná kompetencia (IKK) sa skladá z viacerých samostatných kompetencií, zručností a vedomostí. Tieto kompetencie sú dôležité, pretože v rámci tejto práce sa na ich základe kategorizovali a kodovali dáta. Sociolingvistická kompetencia sa zaoberá tým, že aj ľudia v rámci jedného jazyka hovoria inak (Ondrejovič, 1997). Je to podložené vekom, pohlavím, či sociálnym zázemím (Trudgill, 2000). Sociolingvistická kompetencia je veľmi úzko spojená s sociokultúrnymi vedomosťami, keďže niektoré témy v rámci týchto dvoch kompetencií sa môžu prelínať (napríklad tabu, osobný priestor, atď.). Sociokultúrne vedomosti sa ďalej zaoberajú každodenným životom, históriou a hodnotami (Hall, 1998). Pragmatická kompetencia sa zaoberá vzťahmi medzi lingvistickými formami a používateľmi týchto foriem (Yule, 2010). Tak isto sa zaoberá vzťahom medzi významom a interpretáciou komunikácie v rámci dialógu. Interkultúrne povedomie je postavené na princípe, že učiaci sa si najskôr musia byť vedomí svojej vlastnej kultúry a až potom budú vedieť pochopiť inú (European Centre for Modern Languages, 2003). Aby sa učiacim rozvíjalo interkultúrne povedomie, učiaci si musia uvedomiť rozdiely a podobnosti medzi jednotlivými kultúrami.

Na Slovensku sa anglický jazyk vyučuje ako prvý alebo druhý cudzí jazyk. Od školského roku 2019/2020 platí, že ak si žiaci na základných školách nevyberú anglický jazyk ako prvý cudzí jazyk v treťom ročníku, musia tak urobiť v siedmom ročníku a vybrať si ho ako druhý cudzí jazyk. V roku 2023 sa pripravuje nová reforma, ktorá sa týka hlavne úrovni pred-A1-A2. V rámci sociolingválnej zložky je zahrnutý rozvoj interkultúrneho povedomia a jedným z cieľov reformy je, aby žiaci boli otvorení jazykovej a kultúrnej rôznorodosti. Táto reforma poskytuje informácie o pragmatických a sociolingvistických kompetenciách na každej úrovni. Avšak tieto informácie môžu byť nájdené aj v rámci adaptácie IKK do slovenských národných učebných osnov. V dokumentoch, ktoré sú zverejnené na internete, je uvedených päť úrovní (A1-C1) a v rámci nich sú uvedené požiadavky na sociolingvistické, pragmatické a interkultúrne kompetencie učiacich sa. Je tiež dôležité upozorniť na to, že už aj v prvej úrovni je na tieto kompetencie kladený dôraz a ďalšie úrovne nadväzujú na už rozvinuté vedomosti. Avšak, čo je ešte dôležitejšie je fakt, že je iba odporúčané, aby sa tieto kompetencie implementovali do hodín cudzích jazykov, a teda, že to nie je to povinné. Je teda na každom jednom učiteľovi či sa týmto kompetenciám na hodinách aj venujú.

Problémom implementovania interkultúrnych komunikačných kompetencií vo svete sa zaoberá mnoho výskumníkov (Chau a Truong, 2019; Fernández-Agüero a Chancay-Cedeño, 2019; Garcia, 2022; Köşker a Gülmez,

2018; Safa a Tofghi, 2021; Zerzová, 2012, 2018). Títo výskumníci zistili, že väčšina učiteľov na školách si uvedomuje dôležitosť implementovania interkultúrnych komunikačných kompetencií do výučby, avšak väčšinou nevedia ako. Problémami sú nedostatok vzdelania v tejto oblasti, nedostatok času na hodinách či neznalosť aktivít, ktoré by mohli byť na tento rozvoj použité. Podobné výsledky zistili aj slovenské výskumníčky Reid (2014) a Sándorová (2017). Reid (2014) zisťovala ako učitelia na základných školách implementujú interkultúrnú komunikáciu do svojich hodín anglického jazyka. Zistila, že v rámci hodín, ktoré pozorovala, sa interkultúrne kompetencie rozvíjali len na 48 % z nich. Napriek tomu, že to vyzerá ako vysoké číslo, učitelia boli dopredu informovaní, že by na svojich hodinách mali implementovať interkultúrne aktivity. Učitelia sa najviac venovali viditeľnej časti kultúry (napr. tradície, oslavy, piesne, známi ľudia, atď.), avšak často ignorovali jej neviditeľné časti (neverbálna komunikácia, komunikácia medzi sociálnymi vrstvami/pohlaviami, atď.). Podobne, Sándorová (2017) zisťovala, ktoré interkultúrne kompetencie boli implementované na slovenských stredných školách. Z jej výskumu bolo zjavné, že učitelia sa najviac venovali rozvíjaniu sociolingvistickej kompetencie (pozdravy, oslovenia, formálne a neformálne situácie, atď.). V rámci tohto výskumu sa Sándorová (2017) rozprávala s učiteľmi anglického jazyka a chcela zistiť postoje učiteľov k rozvoju interkultúrnych komunikačných kompetencií. Zistila, že učitelia často nevedeli prečo by mali tieto kompetencie na svojich hodinách rozvíjať, a tak isto uviedli, že rozvíjanie niektorých tém (napr. pozdravy, oslovenia), nebolo pre študentov zaujímavé.

Z uvedených výskumov by bolo možné vyhodnotiť, že napriek tomu, že si učitelia uvedomujú dôležitosť implementácie interkultúrnej výučby do hodín anglického jazyka (či už na základných, stredných alebo vysokých školách), nevedia, ako postupovať v praxi. Avšak, v roku 2022 Ivenz a Klímová uviedli revíziu štúdiu, kde sa venovali práve spôsobom ako a ktoré aktivity boli použité na rozvíjanie IKK študentov anglického (či iného cudzieho) jazyka. Medzi zozbierané dáta patrilo množstvo techník a aktivít, napríklad používanie autentických materiálov (kníh, mien, filmov) a s nimi spojené aktivity ako diskusie, vyhľadávanie informácií, pozeraní filmov, čítaniu z kníh, atď.; telekolaborácie pomocou ktorej si študenti osvojovali nové idiómy v jazyku, ktorý sa učili; metódou scavenger hunt kde študenti vyhľadávali informácie o kultúrach v rámci hry; prevrátená trieda, kde študenti najskôr študovali sami doma o vybraných kultúrnych fenoménoch a následne v škole diskutovali a zapájali sa do rôznych aktivít (Bahlai et al., 2019; Benabdelkader, 2019; Bernal Pinzón, 2020; Hirofani a Fujii, 2019; Liu, 2021; Santoso, 2020; Shadiev, Yu a Sintawati, 2021; Shen, 2021).

Metódy a ciele

Cieľom tohto výskumu bolo zistiť pomocou interview názory a skúsenosti učiteľov anglického jazyka na tému interkultúrneho vzdelávania na slovenských základných a stredných školách.

Ďalej bol výskum zameraný na odpovedanie týchto troch výskumných otázok:

1. Ktoré interkultúrne komunikačné kompetencie boli najviac rozvíjané?
2. Aké metódy a aktivity slovenskí učitelia používali na rozvoj IKK počas hodín anglického jazyka?
3. Ako dobre sú slovenskí súčasní učitelia pripravení v rámci rozvoja IKK?

Interview

Pre tento výskum bolo zvolené polo štruktúrované interview, v rámci ktorého sú otázky pripravené dopredu, ale počas rozhovoru môže výskumník pokladať ďalšie otázky, ak si to situácia vyžaduje (Cohen, Marion, a Morisson, 2007). Cieľom takéhoto interview je sa zamerať skôr na konkrétne myšlienky ako na generalizáciu (Reid, 2014).

V rámci tejto práce sa polo štruktúrované interview použilo na rozhovor s 27 učiteľmi anglického jazyka zo slovenských základných a stredných škôl. Interview trvali približne 20 minút a buď sa uskutočnili osobne alebo online. Jedným z cieľov interview bolo zistiť či učitelia implementujú interkultúrnú výučbu do svojich hodín, a ak áno, tak aké kompetencie rozvíjajú a ako. Ďalšími cieľmi bolo zistiť názory učiteľov na ich vlastné interkultúrne komunikačné kompetencie. Štruktúra interview bola pripravená dopredu a učitelia teda odpovedali na tie isté otázky. Výsledky interview boli zanalyzované pomocou kategórií a kódov. Táto analýza pracovala so šiestimi kategóriami: sociolingvistická kompetencia, pragmatická kompetencia, socio-kultúrne vedomosti, interkultúrne povedomie, dôležitosť implementovania IKK do hodín, a sebareflexia a ohodnotenie svojich IKK.

Vzorka učiteľov do tohto interview bola zvolená pomocou dostupného výberu. Keďže takáto vzorka pracuje iba s ľuďmi, ktorí sa chceli výskumu zúčastniť, je potrebné si dať pozor na zaujatosť (Fink, 2003). Práve pre tento problém takáto vzorka nereprezentuje celú populáciu a výsledky nemožno generalizovať (Thyer, 2010). Ako už bolo spomenuté vyššie, 27 učiteľov zo slovenských základných (10 učiteľov) a stredných (17 učiteľov) škôl bolo ochotných zúčastniť sa interview.

Výsledky výskumu

Pomocou analýzy interview s učiteľmi anglického jazyka zo slovenských základných a vysokých škôl sme chceli zistiť či do hodín anglického jazyka implementujú témy, ktoré by rozvíjali IKK študentov.

Ďalej nás zaujímali postoje učiteľov na rozvoj IKK na hodinách anglického jazyka a ich vlastný level interkultúrnych kompetencií.

Tabuľka 1 ukazuje (počet učiteľov z celkového počtu 27), že učitelia na slovenských základných a stredných školách do svojich hodín implementujú pozdravy a oslovenia. Kým učitelia na základných školách sa venujú pozdravom podľa toho o koľkej majú hodinu, na stredných školách učitelia prezentujú aj rôzne slangové (neformálne) pozdravy. Iba jedna z oslovených učiteľiek povedala, že sa venuje pozdravom aj z iných ako anglicky hovoriacich krajín a teda prezentuje aj pozdravy ako klaňanie (v Japonsku), podávanie rúk (v Európe), atď. Oslovenia učiteľa väčšinou učia pomocou techniky hrania rolí a ďalej diskutujú hlavne o rozdieloch v tykaní a vykaní na Slovensku a v anglicky hovoriacich krajinách, kde tento fenomén neexistuje a je práve vyjadrený oslovovaním.

Ďalšia kompetencia uvedená v Tabuľke 1 je pragmatická kompetencia. Deväť učiteľov sa zhodlo, že sa zaoberajú idiómami iba ak sú v učebniciach. Dvaja učitelia povedali, že idiómy preberajú, aj keď nie sú v učebniciach prítomné, pretože sú dôležitou súčasťou jazyka. Vyučujú ich buď pomocou spájania významov, spájajú začiatkov a koncov idiémov, používajú ich v hraniach rolí, atď. Avšak, boli učitelia, ktorí sa priznali, že sami veľa idiémov nevedia a teda ich nevyučujú. Učitelia sa tak isto venujú aj výučbe zdvorilostných fráz. Na základných školách sa venujú hlavne frázam z každodenného života (napr. enjoy your meal, excuse me, thank you) buď pomocou textov alebo rôznych videí. Na stredných školách sa zdvorilostné frázy vyučujú v rámci formálneho a neformálneho písania a nepriamych otázok. Štyria učitelia uviedli, že tieto frázy precvičujú počas písania pozvánok na rôzne udalosti, ďalší štyria povedali, že ak sú tieto frázy uvedené v učebnici, následne ich precvičujú konverzovaním alebo písaním. Je nutné uviesť, že v rámci kódu idiómy sa piati učitelia priznali, že ich vedomosti treba obohatiť, aby mohli idiómy vyučovať viac.

Tabuľka 1 ďalej ukazuje, že iba jeden z opýtaných učiteľov sa na hodinách nevenuje témam každodenného života. Traja učitelia zo základných škôl uviedli, že ak sa na hodinách venujú téme jedlo, tak si so svojimi žiakmi niečo naozaj pripraví alebo donesú na ochutnanie. Ďalší učitelia povedali, že keď sa venujú rôznym tradíciám (Halloween, Deň Vďakyvdania, Vianoce) diskutujú o rozdieloch na Slovensku a v anglicky hovoriacich krajinách. Ďalej využívajú rôzne pomôcky ako krížovky, básničky, piesne, atď. Na stredných školách sa venujú témam, ktoré sú potrebné na maturitnú skúšku, a tieto témy sa často zaoberajú každodenným životom. Učitelia uviedli, že využívajú nielen učebnice, ale tak isto rôzne kvízy, videá, diskusie, atď. Iba jedna učiteľka prezradila, že sa nevenuje každodennému životu iba v anglicky hovoriacich krajinách, ale uvádza tak isto informácie z iných krajín (napr. neskoré podávanie večere na juhu Európy).

Interkultúrne povedomie je ďalšou kategóriou, ktorú sme skúmali. Napriek tomu, že z opýtaných učiteľov deväť uviedlo, že neverbálnu

komunikáciu vyučuje, nebolo to vždy tak. Pri interview s učiteľmi základných škôl bolo zistené, že nevyučujú interkultúrnu neverbálnu komunikáciu, keďže učitelia uviedli, že pomocou pantomímy vyučujú napríklad emócie. Na druhej strane, stredoškolskí učitelia sa venovali interkultúrnej neverbálnej komunikácii, najmä pri pozeraní videí, pri témach ako multikulturalita a komunikácia, diskusiách a porovnávaní medzi kultúrami. Je však nutné napísať, že pri tejto kategórii učitelia vyjadrili nedostatky, a vraveli, že by sa neverbálnej komunikácii mali venovať na hodinách viac, ale tak isto, že by sa v nej mali aj vzdelávať.

Tab. 1: Prehľad vyučovaných kompetencií

Kategória	Kódy	Áno	Nie
Sociolingvistická kompetencia	Pozdravy	23	4
	Oslovenia	24	3
Pragmatická kompetencia	Idiómy	22	5
	Zdvorilostné frázy	24	3
Sociokultúrne vedomosti	Každodenný život	26	1
Interkultúrne povedomie	Neverbálna komunikácia	19	8

Ako aj vyššie uvedené výskumy, aj tento výskum sa zaoberal tým či si učitelia uvedomujú dôležitosť implementovania IKK do hodín cudzieho jazyka a výsledky sú zhrnuté v Tabuľke 2. Iba jedna z opýtaných učiteliek uviedla, že to nie je dôležité. Dvadsaťjeden učiteľov uviedlo, že je to dôležité a päť učiteľov uviedlo, že je to extrémne dôležité. Z týchto dvadsaťšesť učiteľov, väčšina uviedla, že je to (extrémne) dôležité, pretože tento typ informácií je kľúčový pre všeobecné znalosti, každodenný život a jazyk. Jeden učiteľ uviedol, že táto časť vzdelávania je rovnako dôležitá ako výučba lingvistickej časti jazyka.

Ďalej sme sa zamerali aj na sebareflexiu učiteľov, a teda ohodnotenie vlastných vedomostí IKK. Musíme uviesť, že učiteľov sme netestovali ani nijak inak nepozorovali ich prácu, pretože to nechceli. Avšak, napriek tomu, že uvádzali vysoké hodnotenia svojich schopností, boli úprimní a často si priznali aj svoje nedostatky. Tabuľka 2 ukazuje, že žiadny z opýtaných učiteľov si nemyslel, že jeho schopnosti sú slabé, štrnásť uviedlo, že sú dobré, deväť uviedlo, že sú veľmi dobré a štyria povedali, že sú vynikajúce. Okrem učiteľov, ktorí uviedli, že ich vedomosti sú vynikajúce (napr. žijú v medzikultúrnom manželstve, dlhý čas žili v anglicky hovoriacej krajine, či vyučujú už skoro dvadsať rokov a za ten čas sa veľmi veľa naučili), učitelia uvádzali, že ich vedomosti sú veľmi dobré, lepšie ako priemer, ale že ešte majú priestor

na zlepšenie. Čo sa týka slabších vedomostí, učitelia uvádzali už spomínané idiómy a neverbálnu komunikáciu, ale aj rôzne akcenty, dialekty, históriu anglicky hovoriacich krajín a iné.

Tab. 2: Implementácia a sebareflexia

Kategória	Kódy	Z 27 opýtaných učiteľov:
Dôležitosť implementovania IKK do hodín	Nedôležité	1
	Dôležité	21
	Extrémne dôležité	5
Sebareflexia a ohodnotenie svojich IKK	Slabé	0
	Dobré	14
	Veľmi dobré	9
	Vynikajúce	4

Diskusia

V rámci diskusie odpovieme na výskumné otázky.

1. Ktoré interkultúrne komunikačné kompetencie boli najviac rozvíjané?

Z výsledkov prvej časti interview, ktoré sa zameralo na témy, ktoré slovenskí učitelia implementujú do svojich hodín bolo v rámci analýzy zistené, že učitelia implementujú väčšinu z ponúknutých tém (napr. pozdravy, oslovenia, zdvorilostné frázy, každodenný život, atď.). Viditeľné prvky kultúry implementovali aj učitelia, ktorí boli respondentami u Reid (2014) a Sándorovej (2017). Problémom učiteľov z našej vzorky boli témy ako neverbálna komunikácia (kde učitelia základných škôl síce neverbálnu komunikáciu používali, no nie na interkultúrne témy) či pracovanie s anglickými idiómami a prísloviami. Niektorí učitelia sa priznali, že s idiómami nepracujú vôbec alebo veľmi málo a sami majú medze v ich znalostiach.

2. Aké metódy a aktivity slovenskí učitelia používali na rozvoj IKK počas hodín anglického jazyka?

V rámci prvých otázok ohľadom IKK, ktoré učitelia do svojich hodín implementovali, nás zaujímalo aj to ako to robia. Okrem učebníc učitelia často siahali aj po ďalších materiáloch a metódach, ako napríklad diskusie, hranie rolí, porovnávanie medzi kultúrami, videá, prezentácie, autentické materiály, kvízy, krížovky, tajničky, vlastné materiály, atď. Niektorí učitelia na základných školách dokonca svojim žiakom priniesli jedlo z iných kultúr alebo si ho spolu v triede pripravili. Ak porovnáme tieto výsledky s výskumami, ktoré boli uvedené v úvode článku, zistíme, že sa veľmi líšia. Zatiaľ čo respondenti z uvedených výskumov tvrdili, že často nevedia ako majú interkultúrnú výučbu implementovať do svojich hodín, zdá sa, že opýtaní

slovenskí učitelia to vedia. Treba však brať do úvahy, že vzorka interview bola malá (27 učiteľov) a vybraná na základe dostupného výberu. Do tohto výskumu sa teda zapojili iba učitelia, ktorí chceli a pravdepodobne to boli učitelia, ktorí naozaj interkultúrnú výučbu do svojich hodín aj implementovali. Avšak, takýto výsledok určite neplatí pre celú krajinu, ako to bolo dokázané u Reid (2014) a Sándorovej (2017).

3. Ako dobre sú slovenskí súčasní učitelia pripravení v rámci rozvoja IKK?

Okrem iného sa slovenskí učitelia mali vyjadriť aj k svojim vlastným interkultúrnym kompetenciám. Učitelia mohli ohodnotiť samých seba a výsledky dopadli nasledovne: žiadny z učiteľov neuviedol, že ich kompetencie sú slabé, štrnásť učiteľov uviedlo, že ich kompetencie sú dobré, deväť uviedlo, že sú veľmi dobré a štyria uviedli, že ich interkultúrne kompetencie sú excelentné. Niektorí učitelia boli úprimní a hovorili aj o svojich slabých stránkach (napríklad, doštudovanie anglickej histórie, idiómov, neverbálnej komunikácie, atď.). Podľa výsledkov môžeme konštatovať, že učitelia sú sebavedomí v ich vlastnej znalosti interkultúrnych kompetencií. Avšak, aby sa takéto výsledky potvrdili, učitelia by si museli svoje kompetencie nechať otestovať (čo opýtaní učitelia nechceli), poprípade, museli by sa pozorovať ich hodiny, aby sa potvrdilo, že nielen že majú vysoké znalosti, ale interkultúrne kompetencie svojich študentov aj naozaj rozvíjajú.

Záver

Cieľom interview bolo zistiť či a pokiaľ áno, tak ktoré interkultúrne komunikatívne kompetencie slovenskí učitelia implementujú do svojich hodín a ich zhodnotenie svojich kompetencií. Z analýzy vyplynulo, že učitelia sa venovali najmä rozvíjaniu sociolingvistickej kompetencie, pragmatickej kompetencie a interkultúrneho povedomia (pomocou pozdravov, oslovení, zdvorilostných fráz, a každodenného života). Jedným z problémov učiteľov bolo implementovanie idiómov a neverbálnej komunikácie (toto bol problém hlavne u učiteľov na základnej škole, ktorí napriek tomu, že neverbálnu komunikáciu vyučovali, nepoužívali ju na rozvoj IKK). Učitelia ďalej uviedli, že na rozvoj kompetencií používajú rôzne metódy a aktivity ako hranie rolí, prezentácie, videá, párovacie cvičenia, atď. Tento výskum však vyvracia tvrdenia učiteľov z vyššie uvedených výskumov (Chau a Truong, 2019; Fernández-Agüero a Chancay-Cedeño, 2019; Garcia, 2022; Köşker a Gülmez, 2018; Safa a Tofighi, 2021; Zerková, 2012, 2018), v ktorých opýtaní učitelia tvrdili, že nevedia ako IKK študentom rozvíjať, napriek tomu, že si uvedomovali dôležitosť tohto rozvoja. Je však potrebné zdôrazniť, že napriek tomu, že výsledky výskumu vyzerajú pozitívne, je nutné brať do úvahy, že vzorka v tomto výskume bola 27 učiteľov, ktorí sa chceli výskumu zúčastniť a preto neodzrkadľuje celoplošnú situáciu na Slovensku.

Tento výskum môže slúžiť na priblíženie situácie na Slovensku a slúži aj ako potvrdenie, že od výskumov Reid (2014) a Sándorovej (2017) sa toho veľmi veľa v implementovaní IKK do hodín anglického jazyka nezmenilo. Napriek tomu, že väčšina učiteľov z našej vzorky sa venuje rozvoju IKK, nie je možné toto tvrdenie zovšeobecniť, a ak porovnáme výsledky práve s uvedenými výskumami, sú takmer identické. Ďalším výskumom by mohlo byť pozorovanie hodín u učiteľov, ktorí participovali na interview, aby sa dokázalo či naozaj interkultúrnú výučbu do svojich hodín implementujú. Dlhodobým cieľom by bolo viesť interview s čo najväčšou vzorkou učiteľov.

Bibliografia

- Bahlai, O. et al. (2019). Developing students' intercultural communicative competence in foreign language classroom. *Advanced Education*. 6(11), 55-59. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.158078>
- Benabdelkader, A. (2019). Expert–novice negotiation within learning opportunities in online intercultural interactions. *Languages*. 4(1), 14-27. <https://doi.org/10.3390/languages4010014>
- Bernal Pinzón, A. N. (2020). Authentic materials and tasks as mediators to develop EFL students' intercultural competence. *HOW Journal*. 27(1), 29-46. <https://doi.org/10.19183/how.27.1.515>
- Chau, T. H. H. a Truong, V. (2019). The Integration of Intercultural Education into Teaching English: What Vietnamese Teachers Do and Say. *International Journal of Instruction*. 12(1), 441-456. <https://doi.org/10.29333/iji.2019.12129a>
- Cohen, L., Manion, L. a Morisson, K. (2007). *Research Methods in Education*. Routledge. ISBN 978-0-415-37410-1. <https://doi.org/10.4324/9780203029053>
- European Centre for Modern Languages. (2003). *Thematic Collections: Presentation and Evaluation of Work Carried Out by ECML from 1995-1999*. Council of Europe Publishing. ISBN 9789287152725.
- Fernández-Agüero, M. a Chancay-Cedeño, C. (2019). Interculturality in the Language Class – Teachers' Intercultural Practices in Ecuador. *RELC Journal*. 50(1), 164-178. <https://doi.org/10.1177/0033688218755847>
- Fink, A. (2003). *How to sample in surveys*. SAGE Publications, Inc.. ISBN 9780761925774. <https://doi.org/10.4135/9781412984478>
- Garcia, J. V. (2022). Integration of intercultural communicative competence: a case of English language teachers in higher education. *English As a Foreign Language International Journal*. 2(1), 28-58. <https://doi.org/10.56498/163212022>
- Hall, E. (1998). The Power of Hidden Differences. (In: Kováčiková, E. a Gajdáčová Veselá, K. 2016. *Základy didaktiky cudzích jazykov*. PF UKF v Nitre. ISBN 978-80-558-1050-8.)

- Hirovani, M. a Fujii, K. (2019). Learning proverbs through telecollaboration with Japanese native speakers: facilitating L2 learners' intercultural communicative competence. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*. 4(5). <https://doi.org/10.1186/s40862-019-0067-5>
- Ivenz, P. a Klímová, B. (2022). A Review Study of Activities Used in the Development of Intercultural Communication Competence in Foreign Language Classes. *International Journal of Society, Culture and Language*. 10(2), 137-150. ISSN 2329-2210.
- Köşker, G. a Gülmez, G. (2018). The role of the teacher in building intercultural communication skills in foreign language teaching: Teachers' views with examples from France and Turkey. *Journal of Qualitative Research in Education*. 6(1), 157-171. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s7m>
- Liu, Y. (2021). On the cultivation of intercultural communicative competence in the English viewing-listening-speaking course. *Theory and Practice in Language Studies*. 11(8), 968-974. <https://doi.org/10.17507/tpls.1108.13>
- Ondrejovič, S. (1997). *Slovenčina na konci 20. storočia, jej normy a perspektívy*. Bratislava: Veda. ISBN 80-224-0514-0.
- Reid, E. (2014). *Intercultural Aspects in Teaching English at Primary Schools*. Peter Lang Edition. ISBN 9783653047080. <https://doi.org/10.3726/978-3-653-04708-0>
- Safa, M. A. a Tofighi, S. (2021). Intercultural communicative competence beliefs and practices of Iranian pre-service and in-service EFL teachers. *Innovation in Language Learning and Teaching*. 16(2), 164-175. ISSN 1750-1229. <https://doi.org/10.1080/17501229.2021.1889562>
- Sándorová, Z. (2017). Interkultúrne aspekty vo vybranej sade učebníc a na hodinách anglického ako cudzieho jazyka na Slovensku. *XLinguae Journal*. 10(3), 256-272. <https://doi.org/10.18355/XL.2017.10.03.21>
- Santoso, M. N. (2020). The scavenger hunt: A technique for enhancing culture learning and intercultural communication practice. *Register Journal*. 13(1), 99-122. <https://doi.org/10.18326/rgt.v13i1.99-122>
- Shadiev, R., Yu, J. a Sintawati, W. (2021). Exploring the impact of learning activities supported by 360-degree video technology on language learning, intercultural communicative competence development, and knowledge sharing. *Frontiers in Psychology*. 12(1), 1-18. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.766924>
- Shen, L. (2021). An investigation of learners' perception of an online intercultural communicative competence (ICC) training model. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*. 16(13), 186-200. <https://doi.org/10.3991/ijet.v16i13.24389>
- Thyer, B. A. (2010). *The Handbook of Social Work Research Methods*. SAGE Publications, Inc.. ISBN 9781412958400. <https://doi.org/10.4135/9781544364902>

- Trudgill, P. (2000). *Sociolinguistics: an introduction to language and society*. Penguin Books. ISBN 978-0140289213.
- Yule, G. (2010). *The Study of Language*. Cambridge University Press. ISBN 9781139486767.
- Zerzová, J. (2012). *Interkulturní komunikační kompetence a její rozvíjení v hodinách anglického jazyka na 2. Stupni ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6824-7.
- Zerzová, J. (2018). Opportunities to Develop Intercultural Communicative Competence in Czech lower-secondary schools: Findings of the IRSE Video Study of German. *Journal of Language and Cultural Education*. 6(3), 101-121. <https://doi.org/10.2478/jolace-2018-0027>

Mgr. Petra Ivenz, PhD.

Katedra aplikované lingvistiky

Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a manažmentu

Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové III, Česká Republika

petra.ivenz@uhk.cz